



**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

Mogvntiæ, 1617

Cap. 13. De beneficii Ecclesiastici ac quirendi intentione, appetitione, &
procuracione debita,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

De dispensatione in beneficio cum indigno.

SECTIO VLTIMA.

177.

V Sum talis dispensationis improbandum esse, non obscure Concilium Trident. indicauit in sess. 6. cap. 1. sess. 23. cap. item 1. & sess. 24. cap. adhuc 1. sub finem. Et ratio est: quia impedit debitam executionem officij, quod diuina institutione incumbit beneficio: vt v. g. Episcopo, vel Curato; impedit, inquam, in iniuriam tum Dei, cuius cultus negligitur: tum animarum quæ ideo misere pereunt tum aliarum personarum, quæ vellent, & possent tali executioni pro dignitate vacare, & satisfacere. Quamquam id non obstat, quin per accidens possit aliquando eidem dispensationi esse locus, idque duobus modis. Prior est, quo Papa potest in iis omnibus dispensare, quæ iure Ecclesiastico, aut statuto fundatoris ad dita fuerint ad illa quæ sunt requisita iure diuino. Sic quoad ætatem dispensare potest in numero annorum ab Ecclesia determinato: & quoad alias qualitates potest cum habente illas in spe, dispensare vt non teneatur eas re ipsa habere, antequam accipiat beneficium: vt cum eo qui non habet quidem sufficientem scientiam: spes est tamen, quod breui habiturus sit.

Neque tantum Papa, sed etiam Episcopus potest in tribus casibus dispensare circa numerum annorum. Primus est, quo per cap. vnicū. De ætate, & qualitate, in 6. permittitur Episcopo dispensare cum eo qui annum 20. absoluit, vt possit recipere dignitatem, aut personatum cui non subest animarum cura. Quæ tamen dispensationem aduerte non debere fieri in cathedrali Ecclesia iuxta Concilium Trid. sess. 24. cap. 12. De reform. nisi cum illis qui 21. annum ætatis absoluerunt. Aduerte item, quod habetur ex cap. Dudum 2. De electione §. Licet autem: de numero dignitatum, quibus subest cura animarum: censendas esse illas, quæ talem curam habent tantum in foro exteriori, vt quæ sunt cum potestate, excommunicandi, suspendendi, interdicens, & ab illidem poenis absolucendi, visitandi, inquirendi, recipiendi procuraciones ratione visitationis: quæ in actus sunt iurisdictionis in foro exteriori.

Secundus autem casus est, apud Syluestrum, Beneficium 3. q. 2. quo Episcopus cum eo qui 25. dispensare potest vt Parochialem Ecclesiam recipiat ante 25. annum, dummodo sit illius ætatis, vt intra annum fiat subdiaconus: ad quem ordinem ex Concil. Trid. sess. 23. cap. 12. De reform. requiratur 22. inceptus, debebit excessisse annum vigesimum. Et. quamuis Armilla in verbo Beneficium, nu. 81. contrarium significet: id tamen satis probabiliter colligitur ex cap. Cum ex eo, De electione in 6. vbi Episcopo conceditur vt cum tali possit ratione studij ad septennium dispensare, ne per id tempus teneatur officium facere per seipsum. Vnde cum ætas ad beneficium non requiratur nisi ob officium: eo ipso quod Episcopo sit potestas dispensandi in officio, quod maius est, consequenter fit potestas dispensandi in ætate, quod est minus. Nam ex regula 35. r. 6. plus, semper in se continet quod est minus, & ex regula 53. eod. lib. Cui licet quod est plus, licet vtique quod est minus. Adde Ecclesiæ vtilius esse, vt studeat is qui nondum 25. annum attingit, quam senior: quia ille qui iunior est, studiosior est cæteris paribus.

Tertius casus est, in multis alijs habens locum quo in omni re in qua potest Papa dispensare cum quibusuis fidelibus, potest quoque Episcopus cum subditis suis, quando vtilitas Ecclesiæ, aut alicuius particularis necessitas exigit: nec Summus ipse Pontifex adiri potest, vel propter breuitatem temporis, aut aliam difficultatem: vel propter scādalum, aliudue iustum impedimentum. Quem casum Syluester notat in verbo, Dispensatio, quest. 9. seu num. 15. casu 2. Pro quo & facit, quod in tali casu si Papa adset præsens, teneretur dispensare: quando quidem tenetur procurare bonum Ecclesiæ, & fidelium saluti consulere: ideoque merito presumitur, quod si rem sciret, ratum haberet talem dispensationem ab Episcopo dari.

178.

Posterior modus, quo per accidens cum indigno dispensari potest, in eo consistit, quod Papam materia propofita interpretari possit, quæ sunt de iure diuino. Nam cū ius omne

diuinum sit propter Ecclesiæ vtilitatem; ipsum potest, & debet eo modo explicari, quo maior inde proficiat Ecclesiæ vtilitas. Fieri autem potest vt magna aliqua Ecclesiæ vtilitas postulet conferri beneficium non digno: de quo Summi Pontificis est iudicare, & statuere. Quoquidem vt recte fiat, tria sunt necessario obseruanda. Primum est, vt ille cui beneficium datur, si non re, saltem spe censeatur eo dignus. Nam qui non speratur futurus vnquam dignus, nullo modo potest recipere beneficium; cum sit contra omnem rationem, vt committatur ei officium ad quod nunquam potest aptus esse. Secundum est: quia ille, qui spe tantum dignus est, reuera dignus non est, quod enim speratur nondum est; & plerumque huiusmodi spes fallax est; maxime in pueris, vt Sorus recte monet lib. 3. De iustit. & iure, quest. 6. art. 2. in fine: propterea oportere, vt tale detrimentum incumbens Ecclesiæ, compenseatur alia maiori, aut æquali vtilitate. Tertium est, vt interea dum talis sit idoneus ac dignus, ita prouideatur beneficio, vt officium ei coniunctum exerceatur ab alio iam idoneo, ne grex Christi graue aliquod damnum patiatur.

Hic pro institutione Cōfessarij de eo, qui sine dispensatione accepit beneficium cuius incapax fuit, siue vt inhabilis, siue vt indignus, nonendum est primo, quod teneatur penitere de tali acceptione iniusta. Secundo, quod non possit amplius tale beneficium retinere, nec alteri resignare (quandoquidem resignatio supponit titulum, seu ius retinendi, quod ipse non habet) sed debeat simpliciter illi renunciare in manu collatoris ordinarij, tanquam is, qui non est ingressus per ostium, sed ascendit aliunde.

Tertio, quod teneatur restituere omnes fructus iniuste perceptos, prout tradidimus sub finem præcedentis sectionis primæ: aut obtinere a Summo Pontifice illorum remissionem. Quarto, quod si beneficium sit curatum, præterquam quod peccat grauius, quam si beneficium esset simplex, omnes iurisdictionis actus, quos exercet nullius sunt roboris: ita ut non valeat ab eo lata excommunicatio, vel data absolutio siue ab excommunicatione, siue a peccatis: nisi taliter possidens beneficium, confirmatus fuerit a Papa, vel ab Episcopo habente ad id auctoritatem. Tunc enim actus omnes iurisdictionis quos exerceuerit, valebunt: ideoque vere absoluet, aliaque faciet, quæ iurisdictionis sunt. Faciet autem non vt pastor ordinarius: sed vt extraordinarius, & delegatus. Quæ doctrina est Rosellæ in verbo Confessio 3. in fine, & Syluestri, Confessoro, quest. 10.

Postremo, quod ne coloratum quidem titulum habeat is qui beneficii capax non est: & ideo nec possit vnquam præscribere, prout docet Rebuffus in tract. De pacificis possessorib. num. 172. quia falso, & ideo nullo, titulo possidet. Neque suffragatur ei ignorantia ex eod. authore in sequenti num. 204. quoniam ea non potest dare titulum verum, ac quo quis iuste teneat beneficium illud cuius non est capax. Immo neque a peccato excusat, si fit ignorantia iuris: qui enim beneficium accipit, tenetur ea didicisse quæ ad sum statum spectant. Vnde fit, vt non nisi culpabiliter ea ignorare valeat. Verumtamen Thomas Sanchez auctoribus citatis lib. 7. De matrim. disput. 42. num. 15. notat hoc tantum habere locum in omnino incapacibus: quales sunt laicus, & Clericus coniugatus: non autem excommunicatus, & irregularis, & alij id genus. Quid videatur sequendum in praxi, traditur in seq. lib. 2. num. 49, 50, 51, & 53.

CAPVT XIII.

Cuius prior pars est de beneficij Ecclesiastici acquirendi intentione debita.

SUMMARIUM.

- 180 Intentio recipiendi sacerdotium, requisita ad acquirendum beneficium cuius sum, & percipiendum fructus illius.
181 An eosdem fructus perceptos, non habendo talem intentionem, teneatur restituere, & an is etiam qui dubius fuit.
182 An is item qui beneficium parochiale accepit, cum intentione illud dimittendi si offeratur aliud, aut portumonium pinguius.

183 Non

- 183 Non teneri perinde ad restitutionem eos, qui beneficia non Parochialia, ac qui Parochialia habentes, statunt suscipere statum coniugalem.
- 184 Quando tale quid statuentes peccent mortaliter.
- 185 Quando non sint sacramentaliter absolventi.
- 186 Tria appetibilia possunt in beneficio considerari, eminentia, proventus, & ministerium.
- 187 Regula iudicandi de peccato quod committitur appetitione, & procuratione beneficij Ecclesiastici.
- 188 Explicatio difficultatis de ea, qua quis beneficium appetit, aut procurat ut fiat dirior, vel commodius viuat, vel honoretur.
- 189 In quibus casibus licet beneficium appetere, licet etiam procurare.
- 190 Quando sit, aut non sit licitum beneficium recensare.

IN T E N T I O recta in procurandis, & acquirendis beneficiis necessaria est, partim ut collatio licite fiat; partim ut fiat valide, & sine onere dimittendi acquisitum, & restituendi fructus perceptos. Id quod in particulari explicandum est primo, in Parochiali beneficio, deinde in non Parochiali.

180. Igitur ex Ecclesie decreto in cap. Commissa. §. Ceterum De elect. in 6. si quis Parochiale beneficium accipiat sine animo suscipiendi presbyteratum & fructus illius intra annum percipiat, ac postea id ipsum beneficium dimittat: teneatur omnes fructus perceptos restituere. Id quod in foro conscientie procedit non expectata Iudicis condemnatione ex Soto, lib. 10. De iust. & iure quib. §. art. 6. concl. 1. quia inquit ille, quantumvis collatio beneficij Parochialis fiat absolute: intelligitur tamen esse cum obligatione, ut ille cui fit, ad sacerdotium promoueat: alioquin dominium fructuum non acquirit iuxta memoratum paragraphum.

Ceterum. Istud Soti dictum Nauar. in tractatu de oratione, cap. 21. num. 47. approbans: in sequen. 49. aliam rationem reddit: quod est regulariter non teneatur quis poenam solvere ante Iudicis sententiam: id tamen locum non habeat, quando ea ipso iure imponitur, mensque imponentis est, ut debeantur in foro conscientie: sicut fuit imponentis hanc: ut satis intelligitur ex ratione qua in eodem §. Ceterum, redditur illis verbis: Cum perceperis eos fraudulenter. Nam talis ratio indicat restitutionem faciendam esse de iure naturali, ac proinde non expectata Iudicis sententia.

181. Dubitatur autem primo, circa idem decretum, An procedat in eo qui mutato animo suscepit presbyteratum tempore debito: nimirum intra annum iuxta cap. Licet Canon. De electione, in 6. Ad quod Sotus in eodem loco ait, talem teneri restituere fructus perceptos toto tempore, quo non habuit animum suscipiendi presbyteratum. Sed Nauarro contrarium probabilius videtur: tum in sequen. numero quinquagesimo, tum in Enchir. cap. 25. num. 11. §. quia fraus adhibita in principio purgatur per promotionem subsuetam: praesertim cum decretum in memorato §. Ceterum, sit conditionale. nempe si ille de quo sermo est, voluntate mutata non fuerit promotus.

Dubitatur secundo, An procedat in eo qui dubius est, debeatne presbyter fieri. Ad quod sicut ad praecedens, respondent Sotus, & Nauarrus; ille affirmatiue; & hic in memorato num. 118. negatiue sine exceptione casus in quo ceperit quis esse dubio animo, quando promotus est ad tale beneficium. Cuius ratio est, quod cum praedictum decretum agat de eo, qui non habet animum, id ipsumque sit poenale, non debeat interpretatione extendi ad eum, qui animum habet dubium. Nec de eo vere dici potest, quod non intendat promoueri ad presbyteratum: sed solum quod habeat intentionem infirmam. Quae ratio bona quidem est, sed in ea re cauendum est a fraude: quae si interueniat, preferenda est Soti sententia, tanquam fundata in ratione memorati, §. Ceterum: quod scilicet Ecclesiae parochialis fructus fraudulenter accipiantur.

182. Dubitatur tertio, An idem decretum procedat in eo, qui accepit parochiale beneficium animo illud dimittendi, si aliud beneficium, aut patrimonium pinguis ipsi obtingat. De qua Gabriel in 4. dist. 15. qu. 8. art. 3. dubio 1. existimat

talem teneri ad resignationem, nisi mutet eam voluntatem. Panorm. vero ad cap. Relatum, De Clericis non residentibus & cum eo Rosella, Clericus, 4. num. 13. Angelus, Clericus, 7. num. 6. Sylu. Beneficium, 3. in fine, putant talem peccare quidem, non teneri tamen resignare, sed sufficere ut poeniteat.

De restitutione autem fructuum perceptorum nihil dicunt. De qua Nauar. in eodem ante memorato num. 118. sentit praedictum non teneri ad eam: immo neque peccare, dummodo habeat animum interea satisfaciendi obligationi beneficij dum aliud ei non confertur. Addens, idem quoque sentiendum esse de eo qui beneficium recipit animo satisfaciendi obligationi illius; sed cum proposito, quod si frater suus primogenitus obierit sine liberis: aut si ad componendam pacem, vel ad extinguendas lites, aut ad decus familiae augendum expedierit, uxorem ducere; id faciet. Quae opinio licet sit probabilis in speculatione periculosa tamen est in praxi. Nam libertas ea accipiendi fructus beneficij sine obligatione restituendi, occasio esse poterit fraudulenter agendi: ad quod incommodum vitandum constitutum est decretum de quo loquimur, ut satis patet ex verbis ante relatis ex paragrapho Ceterum, in fine responsionis ad 2. dubium.

QUOD ATTINET ad recipientes beneficia non Parochialia, dubitatur primo, Ad idem quod de praecedentibus dicendum sit: nempe si non habentes animum accipiendi ordinem Clericalem iisdem beneficiis, siue de iure communi, siue statuto aliquo annexum; percipiant illorum fructus: teneantur sic perceptos restituere, dato postea dimittant ea ipsa beneficia. De qua re sententia est Gabrieli in eodem dubio primo; tales ad restitutionem similiter teneri: quia intentionem habent fraudulentam. Sed Nauar. & Sotus locis citatis sentiunt contrarium: quia poenae sunt interpretatione restringendae; neque eiusmodi obligatio est de alio iure, quam illo humano, quo ea imponitur per supra memoratum cap. Commissa §. Ceterum, De electione in 6. In eo autem, est tantum mentio de Parochialibus beneficiis: adeo ut obligatio eius, ne ad illum quidem extendi debeat, qui beneficium curatum recipit, sed non parochiale ut Abbatiam, Priorem, Praeposituram, & similia, quae sunt cum animarum cura, non tamen proprie parochialia.

Dubitatur secundo de iisdem, An ad praedictam restitutionem teneantur, si non habentes animum agendi vitam Clericalem, sed transendi ad coniugalem, percipiant fructus beneficiorum acceptorum cum eo animo. De quo Nauar. in tractatu De oratione cap. 21. num. 52. sentit non teneri, dummodo eadem beneficia acceperint, & illa retineant eo animo, ut iisdem sufficienter inferuire velint, viuentes Clericaliter, donec ducant uxores, eadem tunc temporis relicta. Ratio Nauarri est, quod nullo iure neque diuino, neque humano contrarium conuinci possit: & quando nihil aliud obstat, canonice talibus liberum ad coniugia concedunt transitum, dummodo beneficia relinquunt. Cap. Diuersis fallacis, & ca. Ioannes, De Clerico coniugato. Adde quod collatio beneficij facta non habenti proposito suscipiendi ordinem illi annexum: immo proponenti aliquando uxorem ducere: sit de rigore iuris valida: ita ut talis, mutata ea voluntate, non habeat opus noua collatione, ut Sotus expressit in quaestione addita supra memorata (num. 180.) primae conclusioni. Id vero deduci potest ex eo, quod per cit. §. Ceterum, accipiens parochiale beneficium siue animo suscipiendi presbyteratum, mutata ea voluntate valeat fructus illius percipere tanquam suos. Quod quidem ostendit titulum fuisse de ea validum, ceterum cum aliquo impedimento percipiendi fructus.

184. Quamuis autem id ita sit, cum mortali tamen peccato plerumque tale beneficium retinetur. De quo per Confessarij institutione haec notanda sunt. Primum, quod ex Soto loco citato habet Nauar. in memorato cap. 21. num. 51. eum qui accipit beneficium Parochiale sine animo suscipiendi Sacerdotium, non tantum teneri ad restitutionem fructuum perceptorum, sed etiam ad illud relinquendum, aut ad mutandam eam voluntatem, sub poena peccati moralis: quoniam qua ratione iniustum est accipere eo animo beneficium, eadem etiam iniustum est illud retinere.

Secundum est, de quo *idem ibidem*, peccare quoque mortaliter illos, qui alia beneficia accipiunt, non intendentes suscipere ordines illis annexos. Probat, quia iure tam naturali quam diuino, qui accipit aliquid munus, curare debet ut habilis sit ad illud exercendum. Ad quod facit. Non est putanda, in fine, 1. quæst. prima: ubi aspirans ad Sacerdotium præcipitur vires suas cum eo quod subiturus est onere metiri: ut si sit impar, abstineat.

Tertium est, de quo *idem adhuc ibidem*, etiam si beneficia nullum ordinem præter primam tonsuram requirant, accipientes illa animo viuendi laice, & non clericaliter, esse in statu peccati mortalis: cum ex Clementina 2. De vita, & honestate Clericorum, indignos se exhibeant sua professione, & tanquam sui status desertores, se gerant.

Quartum est, de quo *idem Nauar. in Miscellaneis 44. De oratione, num. 2.* peccare mortaliter eum, qui capit beneficium animo postea relinquendi illud, & mutandi statum Clericalem in conjugalem. Quod simpliciter à Soto assertum *idem Nauar. ibidem, tanquam nimis durum*, putat molliendum distributione: ut scilicet procedat cum quis animo absolute mutandi statum Clericalem, acceperit beneficium; non autem cum id fecerit animo conditionato, si aliquid proposito suo conuenientius superueniat: & interea velit dum, illud tenuerit, facere omnia que id ipsum beneficium requirit.

185. Ex quibus notabit Confessarius non esse absolendum: primo eum qui habens beneficium, non vult gestare tonsuram, & habitum Clericalem: quia id est nolle viuere Clericaliter: peccareque mortaliter etiam si beneficium sit simplex, quemadmodum cum Soto *lib. 10. De iust. & iure quæst. 5. art. 6. Nauar. in Enchir. cap. 25. num. 118 in fine, & ex antedictis à nobis, in preced. cap. 2. satis constat.*

Secundo, eum qui non vult recitare horas canonicas ad quas tenetur: nam & is est in statu peccati mortalis, ut satis patet ex antedictis c. 4. Præterea eum, qui beneficium quantumuis simplex retinet sine animo saltem virtuali suscipiendi sacros ordines. Nam ut Nauar. habet *in fine cit. at. Miscellanei 44.* Omnis ille qui accipit beneficium quantumlibet simplex, debet habere animum saltem virtuale, vel accipiendi ordines ipsos sacros, si id necessitas, aut utilitas Ecclesie exegerit, *iuxta cap. Quæris, De aetate, & qualitate, vel certe renunciandi suo beneficio, prout *idem in precedenti Miscellaneo 43.* docet ex eo, quod ius *ibidem* statuat nolentem suscipere, priuandum esse beneficio: unde intelligitur relinquere eidem liberum, beneficium suo renunciare: quo est alioqui priuandus. Eum autem qui neutrum velit, *ex eodem Nauar. ibidem num. 3.* absolendum non esse. Quod ipsum potiore ratione dicendum est de habentibus beneficia quibus annexi sunt ij Ordines quos nolunt suscipere. Ac tales quidem Episcopus, *etiam si necessitas, vel utilitas Ecclesie non urgeat*, ad susceptionem potest cogere per poenas à iure constitutas, iuxta cap. Cum in cunctis, De electione §. Inferiora, & cap. Licet canon, ad cap. Commissa, eodem tit. in 6. ac per Clementinam, Ut hi qui, De aetate & qualitate. Non potest autem alios, *etiam si necessitas adsit*, si aliqui iusta de causa excusentur à tali susceptione: prout *idem Nauar. sub initium cit. at. Miscellanei, 43.* docet per cap. Quæris, ante memoratum.*

Hic est adiungendus ille, qui cum habeat beneficium requirens residentiam, intendit non residere. Nam nec talis absolendus est, cum sit in statu peccati mortalis, nolens satisfacere obligationi sibi impositæ in re graui. Si quæras autem de eodem dicendum sit, si intentione habeat tale beneficium post aliquod tempus, resignandi in fauorem tertij, reseruata sibi pensione ex auctoritate Papæ. Respondet non videri dicendum: si animum saltem habeat per aliquot annos inseruendi in eodem beneficio. Excipit nisi tunc cum Episcopus illud ei conferret, iuramentum exegerit (ut sicite potuit: cum æquum sit, ut petentes beneficium habeant intentionem seruiendi in illo, etiam si procedente tempore, possint ex causa illud resignare, vel permutare) quo iuramento affirmarit se non habere intentionem tale beneficium obtinendi ad ipsum resignandum, aut permutandum, sed se seruaturum in illo: si que contrariam intentionem habeat, peritij quidem reus est: non ideo tamen irrita est collatio; cum, ut *supponimus*, facta sit capacibus habente sufficientem auctoritatem, neque detur lex eam

irritans. Adeo ut tali ad beneficium ipsum retinendum, videri possit sufficere ut mutet prauam illam suam voluntatem. Quod si nolit facere, absolendus non est tanquam impænitens.

PARS POSTERIOR CAPITIS.

De appetendis, & procurandis beneficiis.

186. Cum tria in beneficio considerare possumus: primo quidem eminentiam, & honorè, quo beneficiarius præit aliis, & ab eis colitur: secundo vero, prouentus qui iure beneficiij quotannis percipiuntur: & tertio, ministeriū, quod beneficiarius præstat in Ecclesia ad Dei cultum, in bonum Ecclesie: primi cupiditas immoderata, ratione habet superbia, & inanis gloriæ secundi vero, rationem auaritiæ: & tertij, tanquam desiderij ultra propriam facultatem, rationem presumptionis, ut ex D. Thomæ doctrina Sylu. notat *verbo, Superbia, quæst. 7.* Quando autem contingat immoderatam esse beneficiorum cupiditatem, & cum peccato: vel contra moderatam esse, & absque peccato, intelligendū est ex circumstantiis: quia cum beneficium sit res de se indifferens, illius appetitio rationem boni, vel mali habet tantum ratione circumstantiarum. Quæ de re iudicandi proponemus aliquot regulas desumptas ex doctrina, quam de ea tradunt, tum in genere Angelus in verbo, Ambitio, Sylu. in verbo, Beneficium, 3. q. 17. Caiet. eodem verbo, & Armilla, nu. 38. & 39. Tabiena eodem verbo 2. quæst. 22. ac Nauar. in Miscell. 36. De oratione: tum etiam in specie de Episcopatu D. Thomas 2. 2. quæst. 185 art. 1. & 2. cum eo tam Caiet. *ibidem*, quam Soto *lib. 10. De iust. & iure q. 2. art. 1. & 2.*

187. Prima igitur est, Eum mortaliter peccare, qui appetit beneficium pro tempore, quo est illo indignus, & incapax, ob defectum aliquem iuris siue naturalis, siue diuini, siue Ecclesiastici. Ratio est: quia appetit quod licite habere non potest: & simul, officium cui nec potest debite satisfacere. Aduerte tamen, eum qui nihil cogitans de sua indignitate, beneficium solo actu complacentiæ propterea desideret, quod se pauperè, & indigentem videat, non peccare: quia talis delectatio non est de obiecto malo: quando quidem delectatur de beneficio, non ut est eo indignus: sed ut eo ipse indiget ad sui sustentationem: quod est delectari de bono, nec illicitum est: sicut nec quod quis tristetur de malo, quod patitur ex obedientia, vel ex obligatione, non quatenus illud patitur ex debita obligatione: sed solum ut sibi malum est, durum, ac difficile.

Secunda regula est, Eum etiam peccare mortaliter, qui quamuis sit beneficio dignus, illud tamen ita appetit, ut paratus sit illud obtinere via iniusta, ac per peccati mortalis commissionem: ut per simoniam, fraudem, aut violentiam. Hæc de se satis patet.

Tertia est, Similiter peccare mortaliter eum, qui beneficium appetit, aut ob finem aliquem mortalem: ut ad luxuriose, turpiterque viuendum, aut in notabile detrimentum Ecclesie, vel scandalum populi. Quæ etiam de se patet.

188. Difficultas est autem de eo, qui vult beneficia, ut fiat diuitior, vel ut viuat commode, vel ut honorem, & gloriā apud homines habeat. De qua dicendum est vanum esse eum qui ob tales fines beneficia ad Dei cultum instituta, appetit: atque peccare peccato auaritiæ, vel gloriæ, vel ambitionis: non tamen mortaliter, ut sentit Nau. *in cit. Miscell. 36 dicto 4.* quia pecuniæ, & honores non sunt res de se malæ: sed tantum inceptæ, ut ipse per se, aut alia propter ipsas expectat: quod non sufficit ad rationem peccati mortalis, si nulla addatur circumstantia, ad talem rationem sufficiens. Non esse autem peccatum, si quis beneficium velit principaliter quidem ad seruendum Ecclesie, sed minus principaliter, ut ipse qui indigens est, habeat unde alatur: vel unde parentes, fratres, sorores, & fratrum, vel sororum filios indigentes sustentet, ut locis superius citatis Sylu. Angelus, Armilla, & Caietanus annotant. Et ratio est, quod quantumuis beneficia influita sint principaliter ad Dei cultum, & bonum Ecclesie, secundario tamen sunt instituta ad sustentationem ministrorum Ecclesie, & in cibum pauperum. Adde quod sit opus charitatis, & misc.

REGINA
DE
FRANCO
EDR
E. V

& misericordiaz, tam sibi quam parentibus indigentibus providere.

Immo quantumvis quis patrimonium sufficiens haberet ad suam, & suorum sustentationem; laudabile tamen esset beneficium eo sine appetere, vt plus habeat, quod in elemosynam, aut pios vsus impendat. Quod quidem procedit etiam in Episcopatu (de cuius appetitione maior est, quam de ceteris difficultas) vt non censeatur peccare nobilis, & doctus vir, bonaeque vitae, qui pro ratione suae conditionis, & status indigens, appetit Episcopatum, vt in eo seruans Deo, debitumque officium praestans, habeat vnde sustentetur secundum status, generisque sui conditionem: aut etiam suis, iuxta conditionem status ipsorum indigentibus, proleat de necessitatibus: credatque, non praesumens, sed de auxilio diuino humiliter confidens, se futurum exemplo bonae vitae, & vacaturum officio suo pro viribus; cum interea bene vixerit antea, & literis sufficienter vacauerit: animumque habeat bene viuendi semper, ac peccandi pericula deinceps quoad poterit vitandi, & pijs operibus iuxta suam conditionem vacandi. Ratio est: quia Episcopatus non est res ex se mala, sed indifferens, quae ex fine, vel alia circumstantia ab appetente adiuncta, bona est, vel mala. In tali autem casu non est adiuncta mala circumstantia; ergo nec peccatum. Videri potest Nauar. in sequenti Miscellaneo 37. nu. 6. Quia tamen raro omnes istae circumstantiae concurrunt, Caiet. in verbo, Beneficium, versus Beneficium autem, ait vix possibile esse, tale munus appetere sine peccato; vel ex parte appetentis, qui sit indignus; vel ex parte mediocum, quae sint illicita; vel ex parte finis, qui sit indebitus.

Quarta regula est, In ijs casibus in quibus licitum est appetere beneficia, esse quoque licitum ea procurare. Ratio est, quam habet Caiet. in verbo, Beneficium, versus Beneficium autem: quod beneficium pro se petere, aut procurare, eiusdem moris sit, cuius est illud appetere: hoc excepto, quod procurare cum sit actus externus, qui scandalizare potest, maiore egeat rectitudine, seu cura seruandi circumstantias debitas; quam appetere, qui actus est interior. Ceterum procedit haec regula in eo qui dignus est tali beneficio, quantumvis sit alius dignior, qui procuret: dummodo se pariter subijciat examini & obijciat in concursu: suaque merita, partes, ingenium, industriam, aliaque similia ostendat: Quod non esse illicitum argumento est: tum quod ex Conc. Trid. sess. 24. cap. 18. probetur, vt per edictum etiam publicum, vocentur volentes examinari ad beneficium vacans obtinendum: tum quod inde excitentur multi ad virtutis, & literarum studium: atque sic viri docti, & boni promouentur, & pracludatur Episcopis aditus, ad ea ob fauorem conferenda suis familiaribus, & consanguineis; tum quod obuietur occasio- nibus simoniae committendae, & mali, ac indigni excludantur a Clero, qui propterea honorabilior, amabiliorque sit populo. Adde quod nunc in vsu, & more positum sit: vt beneficia non dentur nisi petantur aliquo modo; nempe nutu, vel prece, vel verbo, aliove signo.

Postrema regula est, Aliquando non tantum esse licitum appetere, & petere beneficium: sed etiam illicitum esse illud respicere oblatum: nempe cum interuenit praecipuum Superioris obligans acceptare: aut cum Ecclesiae necessitas ad id compelliuo quod non sint alij idonei: vt si Episcopatus sit in terris hereticorum, aut paganorum, vbi Catholici versantur in periculo amittendi fidem. Extra quos casus, vel alios similes beneficium recusare, non est peccatum: quia Sancti viri id fecerunt: nec item est acceptare oblatum, cum quis fuerit eo dignus, iuxta ante tradita.

CAPVT XIV.

De modis legitimis acquirendi beneficia Ecclesiastica, ac primo de electione.

SUMMARIUM.

191 Quis sit, & quorum beneficiorum sit, ac quotuplex sit electio.

- 192 De potestate electi: & de praesentibus, & beneficijs ad qua electus non eget confirmatione.
- 193 Quis eligere, & quis eligi possit.
- 194 Quaedam tenenda de confirmatione electi.
- 195 Peccatum est mortale ad beneficium eligere, vt indignum: sic & minus dignum relicto digniori.
- 196 Eligens indignum relicto digno tenetur ad restitutionem damnorum secutorum: non autem eligens minus dignum relicto digniori.
- 197 Beneficium digno resignare digniore relicto, aut cum illo permutare, aut illi conferre, quatenus sit peccatum.
- 198 Quando peccat minus dignus concurrens cum digniore in petitione beneficii: & quando item peccet admittens sibi in tali petitione delatum beneficium.
- 199 Quis in electione sit habendus dignior.
- 200 Aliquot casus, in quibus non est peccatum, saltem mortale, in beneficio dignum praeseri digniori.

VT quis legitime acquirat beneficium Ecclesiasticum, plurima quidem requiruntur: sed omnia reducuntur ad duo capita? quorum prius est, vt is cui beneficium conferretur, sit illius capax, prout esse censetur is, qui caret impedimentis in cap. 12. declaratas. Posterius est, vt id ipsum beneficium debito, licitoque modo ei conferatur ab habente ad id legitimam auctoritatem. Plures vero sunt tales modi iure canonico instituti, quibus Ecclesiae ministri suis beneficijs praeficerentur: vocarique solent tituli: in quorum consideratione deinceps versabimur, dicturi primo de electione, secundo de postulatione, & de nominatione, tertio de praesentatione facta a patrono, quarto de simplici collatione, quinto de aliquot alijs modis, maxime de trienniali possessione, sexto de referiptis Apostolicis, & postremo de acquisitione beneficii per indignum.

Electio autem est alicuius personae idoneae vocatio ad beneficium, plurium suffragijs canonice facta, & Superioris auctoritate confirmanda. Ad cuius definitionis notitiam, ac caeterorum quae ad electionem ipsam spectant, faciunt quae Azor docet in 2. parte Moral. Institut. lib. 6. cap. 14. & 15. Sed quia talis modus parum admodum vsitatus nunc est, propter ius nominandi passim concessum Principibus: contenti erimus subiecisse aliquot documenta.

Primum est, Electio nem esse tantum ad praelaturas, vel dignitates Ecclesiasticas coniunctam habentes iurisd. in Ecclesiasticas personas: vt ad Episcopatus, & ad Abbacias, omnesque alias dignitates Praelatorum, qui sunt capita Ecclesiarum siue regularium, siue secularium & auctoritatem habent corrigendi, ac faciendi caetera quae sunt iurisdictionis in foro externo. Fit autem electio a collegio, seu congregatione Clericorum, in quos habetur talis iurisdic. Neque ea tribuit plenum ius in beneficium, sed tantum ius ad illud: vt pote quae indiget adhuc confirmatione Superioris: Episcopi, inquam, vel Papae, a quo & reuocari potest, iuxta c. Nostri, cap. Quater, c. Tum dilectus, & cap. Nihil, De electione.

Secundum est: Electionem esse duplicem: vnam proprie, strictaeque sumptam: & alteram late sumptam. Illa est quae fit a collegio canonicorum, vel conuentu, seu congregatione Clericorum, siue secularium, siue regularium, de qua agitur toto titulo De electione. Et est ea, quam diximus non tribuere plenum ius in beneficio, sed tantum ius ad illud reuocabile per Superiorem; cuius confirmatione indiget: de qua re Azor tractat in citato lib. 6. cap. 16.

Ceterum ante eandem confirmationem obtentam, non potest electus quidquam rerum ad suam dignitatem pertinentium administrare, ex citato cap. Nostri: atque adeo si prius moriatur, quam illam obtineat, beneficium ad quod electus fuit, non censebitur vacare per obitum ipsius, sed alterius; qui prius illud habebat. Post confirmationem vero, plenam habet bonorum temporalium administrationem, potestque exercere spiritalia, quae sunt iurisdictionis fori externi, vt excommunicare, beneficia conferre, iudicare, corrigere, & alia id genus facere: ex c. Transmissam, De electione: etiam si Episcopus adhuc egeat consecratione, vt possit